

[ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ คัดรู] : การศึกษาอุปลักษณะ เชิงมโนทัศน์ของคนไทย ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน

ธนุลา เอกพจน์¹ วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒน² และ ปานปิ่น ปลั่งเจริญศรี³

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปคำอุปลักษณะที่สะท้อนอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคนไทยที่เปรียบเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นคัดรู ตามทฤษฎีการศึกษาอุปลักษณะในมุมมองภาษาศาสตร์ปริชานของ Lakoff and Johnson (1980) โดยเก็บข้อมูลรูปคำอุปลักษณะจากห้องสนทนาบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่เผยแพร่ในเดือนมกราคม – เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แพร่ระบาดอย่างหนักในประเทศไทยและทั่วโลก อีกทั้งการระบาดของเชื้อไวรัสนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ประชาชนต่างให้ความสนใจ

ผลการศึกษาพบรูปคำอุปลักษณะคัดรูจำนวน 44 รูปคำ รูปคำที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มองว่า [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ คัดรู] ที่มุ่งเข้ามารุกราน ทำร้าย เช่นฆ่า สร้างความเดือดร้อน ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจแก่มนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องหาหนทางในการต่อสู้เพื่อให้อุดพ้นจากภัยคุกคามของไวรัสอันตรายชนิดนี้ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า คนไทยทำความเข้าใจเชื้อไวรัสโคโรนาผ่านมโนทัศน์คัดรูซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่รับรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : ภาษาศาสตร์ปริชาน, อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์, รูปคำอุปลักษณะ, ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019, คัดรู

รับต้นฉบับ 7 เมษายน 2563 แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิ 25 เมษายน 2563 รับลงตีพิมพ์ 28 เมษายน 2563

NOVEL CORONAVIRUS 2019 IS ENEMY: A Study of Conceptual Metaphors of Thai People According to The Cognitive Linguistics

Thanapon Eakapont¹, Wirat Wongpinunwatana² and Panpan Plangchroensri³

^{1,2}Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences

³Program in English, Faculty of Education and Educational Innovation

¹Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

²Khon Kaen University, Thailand

³Kalasin University, Thailand

Abstract

The objective of this research is to study metaphorical expressions, reflecting conceptual metaphor of Thai people, comparing Novel Coronavirus 2019 as an enemy. Metaphor framework in cognitive linguistics perspective by Lakoff and Johnson (1980) is used to analyze metaphorical expressions collected from chatroom in Pantip website launching since January – April 2020, where Novel Coronavirus 2019 crisis has been terribly scattering in Thailand and throughout the world, turning into attracting issue people pay attention to.

The result reveals 44 metaphorical expressions about enemy, showing conceptual metaphor of Thais that NOVEL CORONAVIRUS 2019 IS ENEMY. The virus not only invades, hurts, threatens but also causes people trouble physically and mentally. Therefore, human needs to find solutions to overcome this virus threatening. Besides, the result also points out that Thai people try to interpret Coronavirus through enemy concept, perceiving from their daily life experiences.

Keywords: Cognitive Linguistics, Conceptual Metaphor, Metaphorical Expressions, Novel Coronavirus 2019, Enemy

บทนำ

เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือในชื่อ โควิด-19 (COVID-19) เป็นเชื้อไวรัสอันตรายที่เริ่มแพร่ระบาดเมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช 2562 พบครั้งแรกที่นครอู่ฮั่น (Wuhan) ในมณฑลหูเป่ย์ (Hubei) สาธารณรัฐประชาชนจีน (ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ลักษณะการแพร่เชื้อและอาการของโรคคล้ายคลึงกับไข้หวัดใหญ่ แต่จะมีอาการรุนแรงมากกว่า เป็นผลให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเฉียบพลัน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) โดยในปัจจุบันวงการแพทย์ยังไม่มีวิธีการรักษาที่แน่ชัด เมื่อเดือนมีนาคม พุทธศักราช 2563 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคระบาดทั่วหรือระบาดใหญ่ (pandemic) เพราะในระยะเวลาไม่กี่เดือนสภาวะการติดเชื้อไวรัสแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ (2563) ได้สรุปสถิติอัตราการเสียชีวิตและผู้ติดเชื้อ ข้อมูล ณ วันที่ 29 มีนาคม พุทธศักราช 2563 โดยรายงานว่า หลายประเทศทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 30,000 คน ส่วนใหญ่พบในประเทศแถบทวีปยุโรป และมีผู้ติดเชื้อสะสมเกินกว่า 660,000 ราย จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลทำให้รัฐบาลแต่ละประเทศประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้ประชาชนเตรียมรับมือ ป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

สำนักข่าวบีบีซี ประเทศไทย (2563) ระบุว่า เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พุทธศักราช 2563 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวชี้แจงประชาชนผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยให้ประชาชนตระหนักและเตรียมพร้อมต่อวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น โดยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง ตั้งแต่วันที่ 26 มี.ค. เป็นต้นไป และได้จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19) เรียกโดยย่อว่า “ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19” จะยกระดับเป็น หน่วยงานพิเศษ ตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.ก. ฉุกเฉิน มีหน้าที่ควบคุมและแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินจากเชื้อไวรัสดังกล่าว

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เห็นได้ว่าไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นไวรัสที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและสร้างความเสียหายต่อมนุษยชาติ ในมุมมองของประชาชนทั่วโลกรวมถึงคนไทยต่างมองไวรัสโคโรนาในด้านลบ และพบว่ามีการใช้อุปสรรคณ์เปรียบเทียบไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นศัตรูหลายคำ ดังสะท้อนจากการใช้ภาษาที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ

“So how is the virus attacking the body, why are some people being killed and how is it treated?”

(Gallagher : 2020)

“How Does Coronavirus Attack Your Body?”

(WebMD : 2020)

“...ญี่ปุ่นไม่สามารถแก้ไขวิกฤติไวรัสโควิด-19 ที่กำลังโจมตีประเทศอยู่ในปัจจุบัน...”

(สมาชิกหมายเลข 1998736 : 2563)

“เราต้องมั่นใจในบุคลากรที่มีประสบการณ์ผ่านการควบคุมโรคระบาดมาแล้วกว่า 20 ปี และต้องร่วมมือกันต่อสู้ศัตรูของเราคือโควิด-19 ไม่ใช่คนไทยด้วยกัน ถ้าเราช่วยกันสู้จะไม่มีทางพ่ายแพ้”

(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

“ร่วมส่งแรงใจไปยังประชาชนและเจ้าหน้าที่ ต่อสู้กับโรคจากไวรัสโคโรนา...”

(ปรุกก่อนชิม : 2563)

“โควิด-19 คร่าแล้ว 30,000 ศพทั่วโลก ติดเชื้อสะสม 659,000 ราย”

(หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ : 2563)

จากตัวอย่างที่ปรากฏ พบรูปคำอุปสรรคณ์ “attack” “attacking” “killed” “โจมตี” “ต่อสู้” “ศัตรู” “สู้” “ไม่มีทางพ่ายแพ้” และ “คร่า (หมายถึง ฆ่า มาจากคำว่า “คร่าชีวิต”)” รูปคำเหล่านี้เป็นหลักฐานทางภาษาที่สะท้อนว่าผู้ใช้ภาษามองไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นข้าศึกหรือศัตรูที่เข้ามารุกราน คุกคาม และใช้กำลังประทุษร้ายประชาชนให้ถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ อุปสรรคณ์ (Metaphor) หมายถึง รูปภาษาที่เกิดจาก

การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกสิ่งหนึ่ง (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2549) โดยอุปลักษณ์มีบทบาทสำคัญในการอธิบายและให้ความกระจ่างชัดให้กับสิ่งที่ป็นนามธรรม เช่น ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า หรือไม่สามารถจับต้องได้อย่างสิ่งที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับไวรัสนี้จึงมีความซับซ้อนเข้าใจยาก ผู้ใช้ภาษาจึงนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันอย่างมโนทัศน์ที่รับรู้เกี่ยวกับข้อคิดศตฺรมาทำความเข้าใจให้รับรู้ง่ายขึ้นผ่านการใช้ภาษาเชิงอุปลักษณ์ นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น Lakoff and Johnson (1980), Goatly (1998), Kövecses (2010) ฯลฯ ยอมรับว่าอุปลักษณ์สื่อความคิดได้เพราะภาษาเป็นภาพสะท้อนความคิดและระบบการรับรู้ของมนุษย์ การศึกษาอุปลักษณ์ไม่ใช่เพียงศึกษารูปภาษาที่ปรากฏเท่านั้น แต่ต้องศึกษาให้เห็นกระบวนการเปรียบเทียบในระบบปริชานผู้ใช้ภาษาเรียกการศึกษาอุปลักษณ์มุมมองนี้ว่า “อุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน”

ภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) เป็นทฤษฎีภาษาที่เสนอว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนของความคิด (Cognition) และการประมวลผลความคิดของมนุษย์ (Conceptual Process) การอธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญในภาษาจะทำให้สามารถอธิบายความนึกคิด รวมทั้งการประมวลผลความคิดว่ามนุษย์คิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นอย่างไร ดังนั้น ในมุมมองของภาษาศาสตร์ปริชานนั้น ภาษาเปรียบได้กับหน้าต่างที่เปิดให้เห็นถึงการทำงานในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2548; รุ่งทิพย์ รัตนกานาศร, 2550) ด้วยเหตุนี้ อุปลักษณ์จึงเป็นการใช้ภาษาที่สะท้อนให้เห็นระบบความนึกคิดของผู้ใช้ภาษาได้ Lakoff and Johnson (1980) เป็นผู้เสนอแนวทางการศึกษาอุปลักษณ์แนวใหม่นี้ไว้ในหนังสือ Metaphor We Live By ตีพิมพ์เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1980 หนังสือเล่มนี้เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นแนวทางการศึกษาอุปลักษณ์ในมุมมองภาษาศาสตร์ปริชานในเวลาต่อมา ซึ่งเชื่อว่าอุปลักษณ์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระบบปริชานก่อนที่จะมีการถ่ายทอดสู่การใช้ภาษา

Lakoff and Johnson (1980) อธิบายว่า การวิเคราะห์อุปลักษณ์ลำดับแรกให้คันทารูปคำอุปลักษณ์ (Metaphorical Expressions) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์หรืออุปลักษณ์ในระบบความคิด (Conceptual Metaphor) ซึ่งเป็นหัวใจหลัก

ของแนวคิดนี้ต่อไป ทั้งนี้การวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จะแสดงในรูปแผนภาพ
โครงสร้างมโนทัศน์สองส่วน คือ “Source Domain” ในภาษาไทยเรียกว่า
“วงมโนทัศน์ต้นทาง,วงความหมายต้นทาง หรือ แบบเปรียบ” และ “Target Domain”
มีชื่อเรียกในภาษาไทยว่า “วงมโนทัศน์ปลายทาง, วงความหมายปลายทาง
หรือสิ่งที่ถูกเปรียบ กล่าวคือ Source Domain เป็นมโนทัศน์ที่มีความเป็นรูปธรรม
ที่ผู้ใช้ภาษานำไปอธิบาย Target Domain ซึ่งมีความเป็นนามธรรมให้สื่อความเข้าใจ
ง่ายขึ้นผ่านการพิจารณาคุณสมบัติเด่นที่คล้ายคลึงกันระหว่างมโนทัศน์ การนำ Source
Domain ไปอธิบาย Target Domain เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองของมนุษย์เรียกว่า
“Mapping” หรือการเชื่อมโยงมโนทัศน์, ถ่ายโยงความหมายหรือถ่ายโยงคุณสมบัติ
ดังตัวอย่าง งานวิจัยของ ศิริวิสุทธิ์ กาวีละนันท์ (2562) ที่ศึกษา นิสัย: การศึกษาอุปลักษณะ
เชิงมโนทัศน์ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติตามแนวบรรพชาดาศาสตร์ปริชานและวัจนปฏิบัติ
ศาสตร์ พบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยเปรียบนิสัย เป็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย เช่น เปรียบนิสัยเป็นพืช
เห็นได้จากรูปคำอุปลักษณะ เช่น โต ปลูก งอกงาม ตัด ตัด ผิง ปม ห้ามบ่ม อ่อน ฯลฯ
ดังตัวอย่าง

“ทุกวันนี้เราก็**บ่ม**นิสัยลูกเราอยู่แล้ว มันมีความรู้สึกแบบนั้น คนอื่นคิดอย่างไรไม่รู้

“การที่พ่อ**ชวน**รามคำแหงท่านคิด ลายสื่อไทย ก็สะท้อน**นิสัยงอกงาม**เป็น
ความคิดที่ก้าวหน้า”

รูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏคือ “บ่ม” และ “งอกงาม” เป็นแบบเปรียบ
และ ส่วนที่ถูกเปรียบคือ “นิสัย” รูปคำอุปลักษณะปรากฏยืนยันให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษา
มองว่านิสัยเปรียบได้กับต้นพืชที่เจริญเติบโตแผ่กิ่งก้านสาขาที่สามารถนำไปขยายพันธุ์
รวมทั้งยังออกผลได้ หลังจากค้นหารูปคำอุปลักษณะแล้ว ลำดับต่อไปคือการวิเคราะห์
อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ เป็นวิธีการศึกษากระบวนการคิดเชิงเปรียบเทียบในระบบปริชาน
ผู้ใช้ภาษา โดยการหาความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างมโนทัศน์ต้นทางและปลายทาง
ดังแผนภาพแบบจำลองรูปภาพทางความคิดในระบบปริชาน ต่อไปนี้

วงความหมายต้นทาง [พีช]		วงความหมายปลายทาง [นีสัย]
การเพาะปลูก (ปลูก ผัง)	→	การทำให้นีสัยมีอยู่ในตัว
วิธีการแต่งทรงต้นและการตัดแต่ง กิ่ง (ตัด ตัด)	→	การทำให้นีสัยดีขึ้น
การเจริญเติบโต (แผ่ งอกงาม โต ธรรมชาติ)	→	กระบวนการเปลี่ยนแปลงของ นีสัย
วิธีการเร่งผลผลิตของพีช (ป่ม ป่มเพาะ)	→	การทำนีสัยให้ดี
สภาพของผลผลิต (ห่าม ดีบ อ่อน)	→	การแสดงออกของนีสัย

รูปภาพที่ 1 ภาพจำลองอุปลักษณเชิงนิทาน [นีสัย คือ พีช] ในระบบปริชานคนไทย

จากตัวอย่างศิระวัสฐ์ชี้ให้เห็นว่าในระบบปริชานของคนไทยเปรียบเทียบการทำให้นีสัยที่มีอยู่ในตัวเหมือนกับการเพาะปลูก ดังสะท้อนจากรูปคำ ปลูกนีสัย การทำให้นีสัยดีขึ้น เปรียบได้กับการตัดแต่งต้นไม้ดังสะท้อนจากรูปคำ ตัดนีสัย หรือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนีสัยเปรียบได้กับการเจริญเติบโตของพีชดังรูปคำ นีสัยงอกงาม ฯลฯ เห็นได้ว่าการศึกษาอุปลักษณตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน เป็นการศึกษาภาษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมุ่งศึกษาหาความจริงที่พิสูจน์ได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยไขให้เห็นความคิด การมองโลกของมนุษย์ได้ ดังงานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการเปรียบเทียบในระบบปริชานของคนไทยที่เปรียบไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นศัตรู โดยศึกษาผ่านรูปคำอุปลักษณ

การศึกษาอุปลักษณตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานในวงวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ประเทศไทยและต่างประเทศปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาด้วยแนวคิดดังกล่าวหลายเรื่อง ส่วนใหญ่ศึกษาด้วยแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) บางเรื่องศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดหน้าที่อุปลักษณ Goatly (1998) รวมทั้งศึกษาอุปลักษณในมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ที่มองว่าอุปลักษณเป็นกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ ภาพแทนที่สัมพันธ์กับบริบทสังคม

วัฒนธรรม งานที่ศึกษาอุปลักษณ์มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นระบบความคิดเชิงเปรียบเทียบของผู้ใช้ภาษาประเด็นหนึ่ง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก มนุษย์ โรค การเมือง ศาสนา เวลา ฯลฯ งานวิจัยนี้ทบทวนเฉพาะงานที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคเท่านั้น จากการทบทวนงานวิจัยอุปลักษณ์โรคในประเทศไทยพบเพียง 3 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2551) ที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปรัชญาศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยว่าสะท้อนมุมมองที่แพทย์และผู้ป่วยมีต่อโรคมะเร็งอย่างไร ผลการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับโรคมะเร็งพบว่า ผู้ป่วยมีมโนทัศน์ว่า [โรคมะเร็ง เป็น เชื้อโรค] [โรคมะเร็ง เป็น วัชพืช] [โรคมะเร็ง เป็น สัตว์ร้าย] [โรคมะเร็ง เป็น ภัยวิบัติ] [โรคมะเร็ง เป็น เพื่อน] [โรคมะเร็ง เป็น วัตถุแปลกปลอม] [การรักษาโรคมะเร็ง เป็น การทำสงคราม] [การรักษาโรคมะเร็ง เป็น การเดินทาง] และ [การรักษาโรคมะเร็ง เป็น การแข่งขัน] มโนอุปลักษณ์ส่วนใหญ่พบในภาษาของแพทย์ด้วยเช่นกัน ยกเว้น [โรคมะเร็ง เป็น เพื่อน] [การรักษาโรคมะเร็ง เป็น การเดินทาง] และ [การรักษาโรคมะเร็ง เป็น การแข่งขัน] ผลการศึกษาของวรวรรณาไม่เพียงชี้ให้เห็นภาพของมะเร็งในแง่มุมต่าง ๆ เท่านั้นแต่ยังสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ที่หล่อหลอมจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของแพทย์และผู้ป่วย

นอกจากนี้ยังพบงานของ เชิดชัย อุดมพันธ์ (2555) ที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในปริเฉทตำรายาและตำราการแพทย์พบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มองว่า [โรค เป็น มนุษย์] [โรค เป็น วัชพืช] [โรค เป็น สัตว์ร้าย] [โรค เป็น ไฟ] [โรค เป็น สิ่งสกปรก] [โรค เป็น ผี] และ [โรค เป็น ความไม่สมบูรณ์ของธาตุ] งานวิจัยของเชิดชัยศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในภาพรวม สะท้อนมโนทัศน์ของคนไทยภาคใต้ผ่านการวิเคราะห์ภาษาในตำรายาโบราณ งานวิจัยเรื่องต่อมา มีลักษณะใกล้เคียงกับงานของวรวรรณาที่ศึกษาอุปลักษณ์เฉพาะโรค ดังงานของธนพล เอกพจน์ และวิรัช วงศ์ภินันท์พัฒนา (2562) ที่ทำวิจัยเรื่อง [สิ่ว คือ ข้าศึกศัตรู]: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในท้องถิ่นเกี่ยวกับความงามบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม มีวัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์รูปคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่เปรียบลิ
เป็นข้าศึกศัตรู ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยมองว่า [ลิวิ คือ ข้าศึกศัตรู] ที่จ้องเข้ามาจู่โจม
ทำร้ายให้มนุษย์เสียโฉม ไร้ซึ่งความงดงาม และเกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ
งานวิจัยดังกล่าวสะท้อนมุมมองของคนไทยที่ให้ความสำคัญกับความสวยงามของใบหน้า
ปราศจากจุดบกพร่อง อนึ่ง งานวิจัยทั้งสามเรื่องศึกษาด้วยแนวคิดของ Lakoff and
Johnson (1980) เป็นหลัก และยังนำแนวคิดหน้าที่อุปลักษณ์ของ Goatly (1998)
มาศึกษาร่วมด้วย

นอกจากนี้ในต่างประเทศปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณ์โรคหลายเรื่อง เช่น
งานของ Reisfield and Wilson (2004) ที่ศึกษาการใช้อุปลักษณ์ในปริจเฉทการสนทนา
เกี่ยวกับโรคมะเร็งของแพทย์และผู้ป่วยโรคมะเร็ง พบว่า ผู้ใช้ภาษาเปรียบมะเร็ง
เป็นศัตรูที่รุกราน ทำสงครามกับมนุษย์ และเปรียบการรักษาโรคมะเร็งเป็นการเดินทาง
Hanne and Hawken (2007) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในสื่อร่วมสมัยโดยมุ่งวิเคราะห์
อุปลักษณ์โรค 5 ชนิด ได้แก่ โรคไข้หวัดนก (avian flu) โรคมะเร็ง (cancer)
โรคเบาหวาน (diabetes) โรคหัวใจ (heart disease) และโรคเชไอวีหรือเอดส์ (HIV/AIDS)
เก็บข้อมูลรูปคำอุปลักษณ์จากบทความในหนังสือพิมพ์ นิวยอร์กไทมส์ ผลการศึกษาพบว่า
ส่วนใหญ่ผู้ใช้ภาษาเปรียบโรคเหล่านี้ด้วยมโนทัศน์เกี่ยวกับสงคราม งานวิจัยที่ปรากฏ
สะท้อนให้เห็นมุมมองเชิงเปรียบเทียบของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อโรคได้อย่างชัดเจน

ในปัจจุบันสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีความรุนแรง
อย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้ประชากรทั่วโลก รวมถึงคนไทยต่างตระหนัก ให้ความสำคัญ
และติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงมีกรกล่าวถึงไวรัสชนิดนี้ในสื่อต่าง ๆ
อย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยพบว่า คนไทยใช้อุปลักษณ์สื่อความถึงไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่
2019 และปรากฏโดดเด่นที่สุด คือ การใช้อุปลักษณ์ศัตรูเปรียบเทียบเพื่อสื่อให้เห็น
ความน่ากลัว ความโหดร้ายและอันตรายของไวรัสชนิดนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา
อุปลักษณ์ในประเด็นดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นมุมมองของคนไทยที่มีต่อไวรัสโคโรนา
สายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ตามแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปคำอุปมาอุปไมยที่สะท้อนอุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์คนไทยที่เปรียบ
ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นศัตรู

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์
(Descriptive Analysis) มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. การเลือกแหล่งข้อมูล

ในปัจจุบันเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลและบทบาทต่อคนไทยเป็นอย่างมาก
เพราะไม่เพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อค้นคว้าหาข้อมูล หรือความบันเทิงเท่านั้น
แต่ยังเป็นช่องทางในการสื่อสารด้วย การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ภาษาจากเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางภาษาของคนในสังคมได้ เพราะปัจจุบัน
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางสำคัญในการแสดงออกทางภาษาของมนุษย์
การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลคือ เว็บไซต์พันทิปดอทคอม (www.pantip.com)
การเลือกเก็บข้อมูลรูปคำอุปมาอุปไมยจากเว็บไซต์ดังกล่าว เนื่องจากพันทิปดอทคอม
เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากคนไทย เห็นได้จากการรายงานสถิติจำนวน
ผู้ใช้งานพันทิป ณ วันที่ 2 มีนาคม พุทธศักราช 2563 ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
ออนไลน์ (2563) ที่ระบุว่า มีผู้ใช้งานประมาณสี่ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกที่สมัครและ
ยืนยันโดย E-mail ตามด้วยยืนยันด้วยบัตรประชาชน และใช้บัตรเครดิตโทรศัพท์ นอกจากนี้
เว็บไซต์พันทิปดอทคอมได้รับการยอมรับทางวิชาการ เห็นได้จากงานวิจัยที่วิเคราะห์ข้อมูล
จากเว็บไซต์ดังกล่าวหลายเรื่อง เช่นงานของชัชวดี ศรีลัมพ์ (2544) ศิริพร ปัญญาเมธิกุล
(2548) ศุภชัย ตะวิชัย (2557) ธนพล เอกพจน์ และ วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2562) ฯลฯ
งานวิจัยที่ปรากฏสะท้อนปรากฏการณ์ทางภาษาได้อย่างน่าสนใจ

พันทิปดอทคอมเป็นเว็บไซต์ที่มีรูปแบบเพื่อการสนทนาในลักษณะการตั้งกระทู้
หรือกระดานสนทนา ถาม ตอบ พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในเรื่องต่างๆ
โดยมีห้องสนทนามากถึง 38 ห้อง จำแนกตามประเด็นหรือหัวข้อสนทนาในชีวิตประจำวัน

ได้แก่ กัณครวี กรีนโซน กรุงโซล กล้อง การ์ตูน แก๊ตแจ๊ต แกลเลอรี โกลบ้าน จัตุจักร เฉลิมกรุง เฉลิมไทย ชานเรื่อน ชายคา ซิลิคอนวัลเลย์ ดีโอดต์สยาม โต๊ะเครื่องแป้ง ถนนนักเขียน บลูแพลนเน็ต บางขุนพรหม บางรัก พรหมชาติ พันทิป ภูมิภาค มาบุญครอง รวมมิตร รัชดา ราชดำเนิน ไร่สังกัต ศาลาประชาคม ศาสนา ศุภชลาศัย สยามสแควร์ สวนลุมพินี ลินธรรีสลิม หัวก้อ ห้องสมุด และหอศิลป์ ในห้องสนทนาแต่ละห้องมีสมาชิก ตั้งกระทู้ถามตอบและสนทนากันอย่างหลากหลาย ซึ่งประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึง จำนวนมาก คือ เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนัก ในปัจจุบัน และพบว่า มีการใช้อุปถัมภ์เพื่อสื่อถึงไวรัสชนิดนี้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะ อุปถัมภ์คีตง จึงควรที่จะวิเคราะห์ รูปคำอุปถัมภ์เพื่อทำให้เห็นมโนทัศน์ของคนไทย ที่มีต่อไวรัสชนิดนี้

2. การเก็บข้อมูลรูปคำอุปถัมภ์

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลรูปคำอุปถัมภ์โดยสืบค้นจากฐานข้อมูล “Search Engine Smart Office” บนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม โดยเลือกที่ห้องรวมมิตรหรือทุกห้อง ซึ่งเป็นห้องที่รวมทุกกระทู้จากทุกห้องสนทนา จากนั้นสืบค้นด้วยคำว่า “โคโรนา” “โคโรน่า” “โควิด” “Corona” “COVID” และ “COVID-19” คำค้นเหล่านี้สื่อความหมายอย่างเดียวกันคือ เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่กำลังแพร่ระบาดสร้างความเดือดร้อนแก่มนุษย์ในขณะนี้ ขั้นตอนมาเป็นการคัดเลือกรูปคำอุปถัมภ์ กล่าวคือ ในข้อความจะต้องปรากฏ “แบบเปรียบเทียบ” หรือคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับคีตง ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมในการอธิบายสิ่งที่ถูกเปรียบหรือไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ให้เห็นภาพเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น

“สถานการณ์ตอนนี้ กำลังใจสำคัญ.. ถูกแล้วที่ยอมขอโทษ..เรื่องจะได้ไม่บานปลาย..หมดศึกโควิดค่อยว่ากัน”

(Proton : 2563)

จากข้อความข้างต้นคำที่ขีดเส้นใต้คือรูปคำอุปถัมภ์ “ศึก” ซึ่งเป็น “แบบเปรียบเทียบ” ที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับคีตง รูปคำดังกล่าวแสดงการเปรียบเทียบให้ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นเสมือนคีตงหรือข้าศึก ที่กำลังรุกราน

ทำสงครามกับมนุษย์ในงานวิจัยนี้ “สิ่งที่ถูกเปรียบ” คือ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หนึ่ง ตัวอย่างข้อความที่นำมาวิเคราะห์อาจมีข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา ผู้วิจัยจะคง ข้อมูลไว้ตามเดิมและท้ายข้อความจะแสดงที่มาข้อมูล ประกอบด้วย (ชื่อสมาชิกหรือ หมายเลขสมาชิก : ปีพุทธศักราชที่เผยแพร่ข้อมูล) ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเลือกเฉพาะข้อความที่ปรากฏรูปคำอุปลักษณ์ที่สมาชิกพันทิปเผยแพร่ช่วงเดือน มกราคม – เดือนเมษายน พุทธศักราช 2563 เนื่องจากเป็นช่วงที่ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ระบาดอย่างหนักในประเทศไทยและทั่วโลก เป็นผลให้รัฐบาลแต่ละประเทศ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อให้ประชาชนรับมือกับภัยร้ายที่เกิดขึ้น รวมทั้งวิกฤตการณ์ ดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่ประชาชนต่างให้ความสนใจและตระหนักร่วมกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมรูปคำอุปลักษณ์ศัตรูที่แสดงการเปรียบเทียบกับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แล้ว จากนั้นนำรูปคำที่พบมาจัดกลุ่มความหมายย่อยที่อยู่ในขอบเขตมโนทัศน์ศัตรู เช่น (ไวรัสโคโรนา) บุก รุกราน โจมตี จัดอยู่ในหมวดหมู่ ความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการของศัตรูที่มุ่งทำร้าย ผู้วิจัยนำรูปคำที่ปรากฏ 1 ครั้ง นับเป็น 1 คำ โดยไม่นับซ้ำ ขึ้นต่อมาจะวิเคราะห์ความหมายประจำของรูปคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์โดยพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) หนังสือคลังคำ ของ นววรรณ พันธุมเมธา (2555) และในการวิเคราะห์หรือตีความรูปภาพบางรูปจะเป็นผู้ให้คำอธิบายด้วยตนเอง โดยพิจารณาจากคำแวดล้อมและบริบท

เมื่อวิเคราะห์ความหมายประจำรูปคำแล้ว ต่อมาจะวิเคราะห์ลักษณะเด่นที่มีความเหมือนกันระหว่างแบบเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ เช่น ปรากฏรูปคำว่า (ไวรัสโคโรนา) “บุก” “โจมตี” เป็นคำที่อยู่ในวงความหมายกิริยาของศัตรูที่มุ่งทำร้าย แสดงให้เห็นลักษณะเด่นที่เหมือนกันคือ การที่มนุษย์ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เชื้อไวรัสดังกล่าวจะเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกัน ส่งผลให้ร่างกายทรุดโทรม อ่อนแรงและถึงแก่ความตาย เปรียบได้กับการที่มนุษย์ได้รับความเดือดร้อน เจ็บปวดทรมาน จากการโจมตีของศัตรูที่ใช้กำลังเข้าประทุษร้าย

หลังจากที่วิเคราะห์และอธิบายว่าทำไมทั้งสองสิ่งมีลักษณะเด่นหรือมีความสัมพันธ์ร่วมกันในเชิงเปรียบเทียบแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ การวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงความหมายหรือเชื่อมโยงมโนทัศน์ ระหว่างมโนทัศน์ต้นทางหรือแบบเปรียบไปยังมโนทัศน์ปลายทางหรือสิ่งที่ถูกเปรียบ เพื่อสะท้อนให้เห็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่เปรียบเทียบ [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ คัดรู้] ในระบบปริชานการวิเคราะห์ขั้นตอนนี้เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาอุปลักษณะตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน เพราะจะต้องแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายหรือคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันของทั้งสองมโนทัศน์ซึ่งสะท้อนจากกลุ่มความหมายของรูปคำอุปลักษณะใหม่ในมโนทัศน์คัดรู้จากนั้นจึงสรุปผล อภิปรายผล ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษาอุปลักษณะในมุมมองภาษาศาสตร์ปริชาน ของ Lakoff and Johnson (1980) ที่เชื่อว่า ภาษาเป็นกลไกสำคัญที่สามารถเข้าถึงระบบความคิดหรือระบบปริชานของมนุษย์ได้ การศึกษาอุปลักษณะในมุมมองนี้ พิจารณาว่าอุปลักษณะไม่ได้ปรากฏเพียงแคในคำประพันธ์ บทร้อยกรองหรืองานสร้างสรรค์ของกวีเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วอุปลักษณะอยู่รอบตัวมนุษย์ เพราะการใช้ภาษาสื่อสารทั่วไป มนุษย์ต่างสื่อสารด้วยอุปลักษณะทั้งสิ้น และมนุษย์มักไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังใช้อุปลักษณะอยู่ ทั้งนี้เป็นเพราะอุปลักษณะเป็นกระบวนการทางความคิด หากสารบางอย่างมีความซับซ้อนมนุษย์จะนำมโนทัศน์ที่หล่อหลอมจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์รับรู้ทางร่างกาย ประสบสัมผัส อารมณ์ และสังคมวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่ซับซ้อนให้เข้าใจและรับรู้ง่ายขึ้น เลคอฟฟ์และจอห์นสัน กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการศึกษาอุปลักษณะคือการวิเคราะห์ให้เห็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผ่านการวิเคราะห์ภาษาที่มนุษย์ใช้ เรียกว่า “รูปคำอุปลักษณะ” เช่น ในภาษาอังกฤษมีการกล่าวถึง การโต้แย้งว่าเปรียบได้กับการทำสงคราม จึงสะท้อนอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้ใช้ภาษาที่เปรียบเทียบ ARGUMENT IS WAR ยืนยันได้จากรูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏ

“Your claims are indefensible.”

“He attacked every week point in my argument.”

“I demolished his argument.”

“I’ve never won an argument with him.”

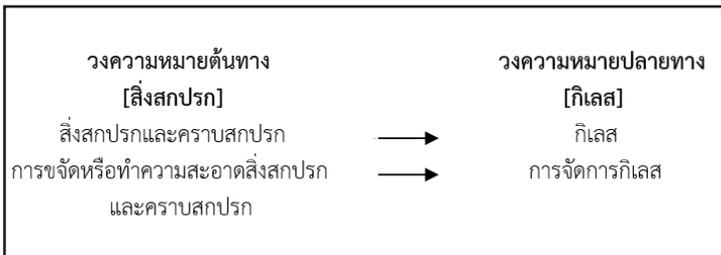
“Your disagree? Okay shoot!.”

(Lakoff & Johnson, 1980)

จากตัวอย่างพบรูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับการทำสงคราม ได้แก่ “indefensible” “attacked” “demolished” “won” และ “shoot” การนำรูปศัพท์เหล่านี้มาใช้เป็นอุปลักษณ์สื่อความคิดผู้ใช้ภาษาได้ว่า การโต้แย้งเป็นเรื่องของการทำสงครามระหว่างคู่ตรงข้าม และการโต้แย้งต้องมีการโจมตี และมีแพ้ชนะเหมือนการทำสงคราม นอกจากนี้ Lakoff and Johnson (1980) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า อุปลักษณ์อาจแตกต่างกันด้วยระบบทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น คนอังกฤษมองว่าการโต้แย้งเปรียบได้กับการทำสงคราม แต่คนไทยอาจมองว่าการโต้แย้งคือการแข่งขันทักทาย ทั้งนี้ การที่จะทราบว่ามโนทัศน์ของคนเหล่านั้นคิดเห็นเช่นไรต้องพิจารณาจากรูปคำอุปลักษณ์หรือการใช้ภาษา

การศึกษาอุปลักษณ์จะต้องค้นหาแบบเปรียบเทียบ (Source Domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (Target Domain) โดยแบบเปรียบเทียบคือ มโนทัศน์ที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นแบบในการเปรียบเทียบ เช่น “He **attacked** every week point in my argument.” แบบเปรียบเทียบคือ สงคราม สะท้อนให้เห็นจากรูปคำอุปลักษณ์ “attacked” ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับการทำสงคราม ส่วนสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ คือ มโนทัศน์ที่ซับซ้อน ต้องทำความเข้าใจเชิงเปรียบเทียบผ่านแบบเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างข้างต้น สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบคือ “argument” การทำความเข้าใจดังกล่าวเกิดขึ้นในระบบความคิดของมนุษย์ ซึ่งการเชื่อมโยงทำความเข้าใจเชิงเปรียบเทียบนี้ เลคอฟฟ์และจอห์นสัน เรียกว่า “การถ่ายโยงความหมาย” “การเชื่อมโยงมโนทัศน์” “การเชื่อมโยงคุณสมบัติ” หรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Mapping” เป็นกระบวนการทางปริชานในสมองมนุษย์ในการทำความเข้าใจบางสิ่งที่ซับซ้อนด้วยสิ่งที่รับรู้กระจ่างชัดกว่า กระบวนการนี้จะแสดงให้เห็นอุปลักษณ์ใหม่มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคม วัฒนธรรมนั้น ๆ อนึ่ง ในการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงความหมาย จะเรียกแบบเปรียบเทียบว่า “วงความหมายหรือวงมโนทัศน์ต้นทาง” และเรียกสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบว่า “วงความหมายหรือวงมโนทัศน์ปลายทาง” ทั้งสองมโนทัศน์

จะมีการเชื่อมโยงคุณสมบัติหรือถ่ายโยงความหมายที่มีความเหมือนหรือสอดคล้องกัน
ในระบบการรับรู้หรือระบบปรีชนของผู้ใช้ภาษา ดังตัวอย่างงานของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ
(2555) ที่วิเคราะห์การถ่ายโยงความหมายในอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ของคไทย
ที่เปรียบ [กิเลส คือ สิ่งสกปรก] ดังแผนภพแบบจำลองรูปภพทงควมคดในระบบ
ปรีชนคไทย ตอไปนั

รูปภพที่ 2 ภพจำลองอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ [กิเลส คือ สิ่งสกปรก]
ในระบบปรีชนคไทย

รูปภพข้งต้นเป็นแบบจำลองกระบวนการถ่ายโยงความหมายในระบบปรีชน
ผู้ใช้ภาษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคไทยเปรียบกิเลสเป็นสิ่งสกปรกหรือคราบสกปรก การจัดการ
หรือทลยกิเลสเปรียบได้กับการขจัดหรือทคควมสะอาดสิ่งสกปรกและคราบสกปรก
มโนทัศน์เหล่านัสะท้อนให้เห็นจกรูปคำอุปลักษณ เช่น “จิตใจที่ข้ระล้างกิเลสออกไปแล้ว
คงจะผ่องแผ้วเหมือนฟ้าคินวันเพ็ญวิสาขะนัแหละ”

การศีกษาอุปลักษณตามแนวคดภาษาศสตรปรีชนมีวิธีการนําเสนอข้อมูล
หลายประการ ประการแรกปรกฏการใช้สัญลักษณ์ประกอบกรวิเคราะห่ กล่าวคือ
ในภาษาอังกฤษเมือจะเขียนแสดงหรือกล่าวถึงอุปลักษณเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะตอ้ง
ทําให้คำหรือข้อความเหล่านัโดดเด่นและแตกต่างไปจกปกติ โดยทัวไปจะใช้วิธีการ
พิมพ์คำหรือข้อความภาษาอังกฤษที่แสดงอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ด้วยอักษรพิมพ์ใหญ่
ทั้งหมดทุกคำ เช่น อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ LOVE IS A JOURNEY แต่ในภาษาไทย
ไม่มีตัวอักษรพิมพ์เล็กหรือตัวพิมพ์ใหญ่เหมือนในภาษาอังกฤษ เมือจะเขียนแสดงข้อความ
ที่เป็นอุปลักษณเชิงมโนทัศน์จะใช้เครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [...] ครอ้อมข้อความนัไว้

(สุรเชษฐ์ พิษิตพงศ์เผ่า, 2553) ประการที่สองปรากฏการใช้ลูกศรเป็นสัญลักษณ์ แสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายหรือเชื่อมโยงมโนทัศน์จากวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทางในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษา ประการที่สามในวงวิชาการ ภาษาไทยมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้แทนคำว่า “Metaphorical Expressions” หลายคำ เช่น “ถ้อยคำอุปลักษณ์” “รูปภาษาแสดงอุปลักษณ์” หรือ “รูปคำอุปลักษณ์” งานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “รูปคำอุปลักษณ์” นอกจากนี้ปรากฏใช้คำว่า “อุปลักษณ์มโนทัศน์” “มโนอุปลักษณ์” “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” แทนคำว่า “Conceptual Metaphor” ในภาษาอังกฤษงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” คำว่า “Mapping” มีการใช้คำ ภาษาไทยหลายคำเพื่อสื่อความ อาทิ “การถ่ายโยงความหมาย” “การเชื่อมโยงมโนทัศน์” “การเชื่อมโยงคุณสมบัติ” “การถ่ายโยงมโนทัศน์” งานวิจัยนี้ใช้คำว่า “การเชื่อมโยง มโนทัศน์” จากการทบทวน หลักและวิธีการของแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยจะนำมาปรับใช้ ในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์รูปคำอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับศัตรูที่ ผู้ใช้ภาษานำมากกล่าวเปรียบเทียบกับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ตามแนวคิดการศึกษาอุปลักษณ์ของ Lakoff and Johnson (1980) ผลการวิจัย พบรูปคำอุปลักษณ์ศัตรูจำนวน 44 รูปคำ ผู้วิจัยพบว่า รูปคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏสามารถ จำแนกรูปคำตามกลุ่มความหมายย่อยได้ 7 กลุ่มความหมาย ได้แก่ รูปคำอุปลักษณ์ศัตรู รูปคำอุปลักษณ์คู่ต่อสู้กับศัตรู รูปคำอุปลักษณ์สถานที่ในการต่อสู้กับศัตรู รูปคำอุปลักษณ์ กิริยาของศัตรูที่มุ่งทำร้าย รูปคำอุปลักษณ์การต่อสู้กับข้าศึกศัตรู รูปคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ อาวุธที่ใช้ต่อสู้กับศัตรู และรูปคำอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับผลการต่อสู้กับศัตรู รูปคำอุปลักษณ์ที่พบแสดงให้เห็นลักษณะ รูปลักษณ์ และผลกระทบจากเชื้อโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่ชัดเจนขึ้นในฐานะผู้ไม่หวังดี อย่างข้าศึกหรือศัตรู รูปคำอุปลักษณ์ ที่พบสะท้อนมโนทัศน์ของคนไทยที่มองเชื้อไวรัสดังกล่าวในด้านลบเนื่องจากได้รับผลกระทบ ร้ายแรงจากเชื้อไวรัสชนิดนี้ เห็นได้จากสถิติอัตราการติดเชื้อและเสียชีวิตที่ทวีความรุนแรง ขึ้นทั่วโลก รูปคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏแสดงการเปรียบเทียบระหว่างแบบเปรียบเทียบ “ศัตรู” และ

ลึงที่ถูคเปรียบ “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019” โดยทึงสองส่วนมีลักษณะเด่น บงประการร่วมกันในมมมมมมคณไทย ปรากฎผลการวิเคราะห้ดังนี

1. รูปค้าคูปลัคษณค้ศตรู การนำรูปค้าคูที่มีความหมายเกี่ยวกับศตรู ช้คักหรือ ปรปักษ์มากล้าวเปรียบเทียบถึงไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ปรากฎรูปค้าคูปลัคษณค้ จำนวน 2 รูปค้าคู ได้แก่ เจ้าวายร้าย และ ศตรู ดึงตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 “รัฐบาลกำลังจัดหาน้ากากอนามัยและอุปกรณ้ทางการแพทย ให้บุคคลากรทางการแพทยเพิ่มเติมอยู่ณะคะ แพทยจะได้อี้อาวุธต่อสู้กับเจ้าวายร้าย ไวรัสโควิด 19”

(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

ตัวอย่างที่ 2 “เราต้องมั่นใจในบุคคลากรที่มีประสบบการผ่านการควบคุมโรคระบาด มาแล้กว่า 20 ปี และต้องร่วมมือกันต่อสู้ศตรูของเราคือโควิด-19 ไม่ใช่คณไทยด้วยกัน ถ้าเราช่วยกันสู้จะไม่มีทางพ่ายแพ้อ...”

(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

ตัวอย่างที่ 3 “องค์การอนามัยโลกในวันพุธ(18 มี.ค.) ระบุไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่(โควิด-19) เป็นศตรูต่อมนุษยชาติ หลังจกจำนวนผู้ติดเชื้อทั่วโลก พุงเกิน 200,000 คนแล้แล้ว”

(ช้่างหรือช้ง : 2563)

จกตัวอย่างข้างต้นปรากฎรูปค้าคูปลัคษณค้ “วายร้าย” และ “ศตรู” โดย ศตรู หมายถึง ช้คัก, ปรปักษ์, เช่น ศตรูจกภายนอกประเทศ...(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วน วายร้าย หมายถึง ช้วร้าย เหลือร้าย ช้วช้่านัก (นวรรธม พันธุเมธา, 2555 ; ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)เจ้าวายร้ายในบริบทนี้จึงหมายถึง คนไม่ดีที่สร้างความเดือดร้อน แก่ผู้อื่น นัยนี้สื่อถึงไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งสร้างความเดือดร้อน อันตรายแก่มมนุษย

รูปค้าคูปลัคษณค้ข้างต้นเมื่อปรากฎในบริบทนี้ สะทอนให้เห็นวาคณไทยเปรียบ เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นศตรูหรือบุคคลอันตรายที่จ้องเข้ามาทำร้าย สร้างความไม่สบายกายไม่สบายใจแก่ผู้ได้รับเชื้อ ผลการวิจัยพบวาคัดรู้ กับ เชื้อไวรัส

ดังกล่าว มีลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงกัน คือ สิ่งที่ส่งผลเสียต่อมนุษย์ ลักษณะเด่นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากรูปภาษาที่ปรากฏ

2. รูปคำอุปลักษณ์คู่ต่อสู้กับศัตรู หมายถึง การนำคำที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำหน้าที่ต่อสู้และจัดการกับศัตรูมาเปรียบเทียบกับรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ เอกชน แพทย์ และประชาชนที่ร่วมมือและพยายามกำจัด หยุดและระงับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการศึกษาพบรูปคำอุปลักษณ์จำนวน 5 รูปคำ ได้แก่ กองทัพ แม่ทัพ นักรบ แนวนหน้า และหน่วยกล้าตาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4 “เหมือนกรุงรัตนโกสินทร์ถูกบุกตีกระหน่ำด้วยไวรัสโควิดแตกพ่ายไปซานเมืองหัวเมืองอื่นปลายเมืองอื่น ให้มาช่วยกอบกู้ในภายหลัง เมื่อกองทัพเริ่มเข้มแข็งและย้อนกลับมาก่อร่างสร้างตัวกันใหม่”

(เด็กเกาะสมุย : 2563)

ตัวอย่างที่ 5 “ไมค์ เพนซ์ รองประธานาธิบดีสหรัฐฯ ซึ่งได้รับมอบหมายจากประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ให้เป็นแม่ทัพต่อสู้กับโควิด-19”

(สมาชิกหมายเลข 4999920 : 2563)

ตัวอย่างที่ 6 “...“นักรบโควิด-19”ของ ทบ. พร้อมอุปกรณ์ต่าง ๆ และไม่กวาดตามาตมนัด ตี 1 ออกล้งเมือง กทม. ฆ่าเชื้อ COVID-19”

(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

ตัวอย่างที่ 7 “ในสภาวะวิกฤตแบบนี้ บุคลากรทางการแพทย์เป็นหน่วยกล้าตายเป็น แนวนหน้าที่ช่วยรบกับ โครรัย covid 19 กำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับทุกท่าน”

(คนหัวเก่า : 2563)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า “กองทัพ” “แม่ทัพ” “นักรบ” “หน่วยกล้าตาย” “แนวนหน้า” เป็นรูปคำอุปลักษณ์ โดย “กองทัพ” หมายถึง หน่วยทหารที่ประกอบด้วยทหาร 3 กองพล และมีทหารหน่วยอื่น ๆ เช่น หน่วยทหารช่าง หน่วยทหารสื่อสาร หน่วยทหารรถถัง หน่วยทหารปืนใหญ่ เป็นส่วนประกอบ มีแม่ทัพเป็นผู้บังคับบัญชา “แม่ทัพ” หมายถึง นายทัพ, ผู้ทำหน้าที่คุมกองทัพ “นักรบ” หมายถึง ผู้ชำนาญในการรบ, ทหาร และ “แนวนหน้า” คือ แนวหรือเขตแบ่งกำลังทัพทางบกส่วนหน้าซึ่งพร้อมที่จะปะทะกับฝ่ายศัตรู, ผู้ที่ไปรบได้แก่ทหาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วน “หน่วยกล้าตาย”

เป็นคำที่สื่อถึงบุคคลที่ทำหน้าที่ออกรบเช่นเดียวกับทหาร ซึ่งเป็นผู้เสียสละและมีความสำคัญในการสงคราม รูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏสื่อให้เห็นว่า ปัจจุบันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เปรียบได้กับการรุกรานของข้าศึกศัตรู เป็นผลให้รัฐบาล ผู้นำประเทศ แพทย์ พยาบาล นักวิทยาศาสตร์ นักสาธารณสุข ฯลฯ ต่างออกมาช่วยเหลือประชาชนทั้งในด้านการรักษา การเฝ้าระวังและการกำจัดเชื้อ หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ที่มีบทบาทและทำหน้าที่วางแผน การออกรบหรือต่อสู้กับศัตรูที่มาจากโจมตีประชาชนและประเทศชาติ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงกันในระบบบิณฑักษณิของคณไทย

3. รูปคำอุปลักษณะสถานที่ หมายถึง การนำรูปคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ในการต่อสู้หรือทำศึกสงครามกับศัตรูมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงบริเวณที่ศัตรูเข้ารุกรานและเกิดการต่อสู้ นัยนี้ คือ บริเวณที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และการทำความสะอาดเพื่อกำจัดเชื้อไวรัส ปรากฏรูปคำอุปลักษณะจำนวน 4 รูปคำ ได้แก่ สมรภูมิรบ สมรภูมิ จากสงคราม และสมรภูมิแนวหน้า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 “‘อิตาลี’ สูญเสียแพทย์ 13 ราย ในสมรภูมิรบ ‘โควิด-19’ ‘อิตาลี’ สูญเสียบุคลากรทางการแพทย์แล้ว 13 ราย ในกลุ่มนี้ เป็นแพทย์วัยเกษียณ 5 ราย ขออสาร่วมสมรภูมิต่อสู้ ‘โควิด-19’ ถือเป็ความสูญเสียยิ่งใหญ่ของประเทศ”
(sanshiro2 : 2563)

ตัวอย่างที่ 9 “หากวันนี้... คือฉากสงครามระหว่างมนุษยชาติกับไวรัสโควิด-19 ที่นี้เสมือนเป็สมรภูมิแนวหน้าและผมก็เหมือนเป็พลเรือนที่ได้อยู็ในสมรภูมินี้พอดี”

(สมาชิกหมายเลข 4999920 : 2563)

จากตัวอย่างข้างต้นรูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏคือ “สมรภูมิรบ” “สมรภูมิ” “ฉากสงคราม” และ “สมรภูมิแนวหน้า” คำเหล่านี้มีความหมายทำนองเดียวกันคือพื้นที่หรือบริเวณในการรบหรือทำสงคราม เมื่อปรากฏในบริบทนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษามีมุมมองว่าสมรภูมิหรือสถานที่ต่อสู้ระหว่างฝ่ายที่เป็นปรปักษ์เปรียบได้กับสถานที่หรือบริเวณต่าง ๆ ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 บริเวณดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่อันตราย เพราะเต็มไปด้วยไวรัส ทำให้รัฐบาลแต่ละประเทศ

ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยประกาศปิดสถานที่สำคัญหรือบางหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน เพื่อความปลอดภัย และทำความสะอาดเพื่อกำจัดหรือทำลายเชื้อไวรัสให้หมดไป ซึ่งอีกนัยหนึ่งคือ การต่อสู้หรือทำสงครามกับศัตรู (ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019) ที่กำลังคุกคามและทำร้ายมนุษย์อย่างอุกอาจ

4. **รูปคำอุปลักษณ์กิริยาของศัตรู** หมายถึง การนำรูปคำที่มีความหมายแสดงถึงกิริยาอาการของศัตรูที่มุ่งโจมตี ทำร้ายมาเปรียบเทียบกับการที่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แพร่เชื้อและเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกัน สร้างความเสียหายแก่ร่างกายมนุษย์ จากการศึกษาพบรูปคำอุปลักษณ์ที่สื่อกิริยาของศัตรูจำนวน 7 รูปคำ ได้แก่ (ไวรัสโคโรนา) ปลิดชีพ โจมตี ทำร้าย บุก ตี กระหน่ำ และถล่ม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 “ยืนยันโควิด-19 ปลิดชีพ รายแรกในบราซิล ประกาศภาวะฉุกเฉินใน 2 รัฐ”

(ช่างหรือช่าง : 2563)

ตัวอย่างที่ 11 “หรือเคยมีเหตุการณ์ที่ร้ายแรงกว่านี้อีกครับ ถ้ามี คืออะไรครับ ในรอบ 30 ปีนี้ น้ำท่วมไทยปี 2554 เทียบได้เท่าไรกับไวรัสโคโรนาที่ โจมตี ไทย (ได้ถึง 50% มัยของโควิด-19 มัยครับ)”

(สมาชิกหมายเลข 5693449 : 2563)

ตัวอย่างที่ 12 “หาก ญี่ปุ่น ไม่สามารถแก้ไขวิกฤติไวรัสโควิด-19 ที่กำลัง โจมตี ประเทศอยู่ในปัจจุบัน”

(สมาชิกหมายเลข 1998736 : 2563)

ตัวอย่างที่ 13 “กรุงรัตนโกสินทร์ถูก บุกตี กระหน่ำด้วยไวรัสโควิด แดกพ่ายไป ขานเมืองหัวเมืองอื่นปลายเมืองอื่นให้มาช่วยกอบกู้ในภายหลัง เมื่อกองทัพเริ่มเข้มแข็ง และย้อนกลับมาก่อร่างสร้างตัวกันใหม่”

(เต็กเกาะสมุย : 2563)

ตัวอย่างที่ 14 “โควิด19เอ้ยเมื่อไหร่หนอเจ้าจะหยุดทำร้ายมวลมนุษยชาติ เสียทีอยากจะสุขสงบเต็มประดาแล้ว”

(paipaiphuart : 2563)

ตัวอย่างที่ 15 “ชีวิตต้องสู้...ไวรัสโคโรนาถล่มโลก...เศร้า!!!”

(Wild Rabbit : 2563)

รูปคำอุปลักษณะที่ขีดเส้นใต้ คือ “ปลิดชีพ” “โจมตี” “บุก” “ตี” “กระหน่ำ” ชุดคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำกริยาแสดงสภาพของศัตรูที่ใช้กำลังจู่โจม กระหน่ำ ทำลาย ฝ่ายตรงข้ามอย่างไร้ความปราณี จึงสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่เปรียบเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นข้าศึกหรือศัตรู การที่คนไทยใช้อุปลักษณะดังกล่าวเนื่องจากพิจารณาเห็นลักษณะเด่นที่เหมือนกันระหว่างศัตรูและไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ผู้ที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อมนุษย์ กล่าวคือ เชื้อไวรัสชนิดนี้จะเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันของผู้ป่วย เป็นผลทำให้ร่างกายอ่อนแอ ไอ จาม มีไข้สูงมากกว่า 37 องศา อ่อนเพลีย หายใจลำบาก และอาจเป็นผลทำให้ปอดซึ่งเป็นอวัยวะภายในเสียหาย ลักษณะอาการคล้ายคลึงกับการเป็นไข้หวัดแต่ผู้ติดเชื้อจะมีอาการรุนแรงและเสียชีวิตอย่างฉับพลัน และไวรัสดังกล่าวมีอัตราการแพร่กระจายเชื้ออย่างรวดเร็ว โดยติดต่อระหว่างมนุษย์สู่มนุษย์ ทำให้องค์การอนามัยโลกประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคระบาดทั่ว (pandemic) (world health organization, 2020) จึงเห็นได้ว่า คนไทยมีมโนทัศน์เชิงลบต่อเชื้อไวรัสดังกล่าว โดยสื่อว่าเป็นศัตรูที่น่ากลัว และอันตรายต่อชีวิต เห็นได้จากการใช้คำกริยาที่สื่อความหมายอย่างรุนแรง

5. รูปคำอุปลักษณะการต่อสู้ หมายถึง รูปคำอุปลักษณะที่มีความหมายเกี่ยวกับการรุกราน ต่อสู้และโจมตีข้าศึกหรือศัตรูที่เข้ามารุกราน ซึ่งนำมากล่าวเปรียบเทียบกับ การที่มนุษย์พยายามกำจัดเชื้อและลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ปรากฏรูปคำอุปลักษณะจำนวน 20 รูปคำ ได้แก่ สู้ ปะทะ กำราบ กำจัด ฆ่า ขจัด พร้อมรบ เสริมทัพ ปราบ ต่อสู้ เตรียมพร้อม รับมือ ทำศึก พิชิต ผจญ รบ ผจญ ยุทธวิธี ฝ่าฟัน และฝ่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 16 “วัคซีน ที่มากำราบโควิด-19 หากไม่มี โลกจะอึมครึมแบบนี้ไปเรื่อยๆ ไม่มีจบ”

(สมาชิกหมายเลข 3730755 : 2563)

ตัวอย่างที่ 17 “ไม่กี่วัน จะเข้าสู่ วัสสานะ ยากปะทะ สู้โควิด คราฟ้ารัว”

(ryoT6N : 2563)

ตัวอย่างที่ 18 “เพิ่มความช่วยเหลือให้เข้าถึงทุกท้องถิ่น เพื่อฝ่าฟันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเฉพาะความสนับสนุนด้านอุปกรณ์การแพทย์...ชุดตรวจโรคหน้ากากอนามัย และเครื่องช่วยหายใจ”

(restart : 2563)

ตัวอย่างที่ 19 “หากวัดไหนมีงบประมาณให้ฉีดพ่นยากำจัดเชื้อไวรัสโควิด-19 เพราะวัดถือว่าเป็นแหล่งชุมชนเช่นกัน ซึ่งในขณะนี้...มีคนไทยเดินทางไปทำบุญจำนวนมาก”

(Rionia 3 : 2563)

ตัวอย่างที่ 20 “...“นักรบโควิด-19” ของ ทบ. พร้อมอุปกรณ์ต่างๆ และไม่กวด มาตามนัด ดี 1 ออกล้างเมือง กทม. ฆ่าเชื้อ COVID-19”

(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

ตัวอย่างที่ 21 “สิ่งที่ควรทำในขณะกักตัวคือดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรง เอาไว้เพื่อต่อสู้กับเชื้อโควิด กินวิตามินซี และอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายทุกวัน ทำความสะอาดบ้าน นอนพักผ่อนให้เพียงพอ”

(สมาชิกหมายเลข 4009054 : 2563)

ตัวอย่างที่ 22 “เพื่อไทยเสนอ 5 ยุทธวิธีแก้ปัญหาโควิด”

(สมาชิกหมายเลข 3460356 : 2563)

ตัวอย่างที่ 23 “แม้ว่าธนาคารกลางของหลายประเทศจะมีการอัดฉีดสภาพคล่อง แต่ก็เป็นการบรรเทา ไม่ใช่การแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขเพื่อขจัดไวรัสโควิด-19...”

(พ่อลูกห้า : 2563)

ตัวอย่างที่ 24 “ถ้าเราไม่สามารถปราบ โครนาไวรัส โควิด 19 ให้หมดไป เราก็หวังว่า ไวรัสจะลดความรุนแรงลง พร้อมกับประชาชนส่วนใหญ่ เริ่มมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น และมีการรักษาที่ดีขึ้น”

(สมาชิกหมายเลข 1778965 : 2563)

ตัวอย่างที่ 25 “หมอไทยสุดยอด!“รพ.ราชวิถี” ค้นพบยาปราบไวรัสโคโรนา
สำเร็จรายแรกของโลก!”

(สมาชิกรายหมายเลข 3540022 : 2563)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏรูปคำอุปถัมภ์ “กำราบ” “ปะทะ” “ฝ่าฟัน” “กำจัด”
“ต่อสู้” “ยุทธวิธี”

“ขจัด” และ “ปราบ” โดย “กำราบ” หมายถึง ทำให้เซ็ดหลาบ, ทำให้กลัว,
ทำให้สิ้นพยศ, ทำให้สิ้นฤทธิ์ “ปะทะ” หมายถึง การประจัญกัน เช่น กองทัพปะทะกัน
หรือต้านไว้ เช่น ยกทัพไปปะทะข้าศึก “กำจัด” หมายถึง ชับไล่, ปราบ, ทำให้สิ้นไป “ต่อสู้”
หมายถึง สู้เฉพาหน้า, รบกัน, ตีรันกัน “ยุทธวิธี” หมายถึง วิธึและอุบายของการรบ
“ฆ่า” หมายถึง ทำให้ตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “ฝ่าฟัน” หมายถึง ต่อสู้จนผ่านพ้น
เหตุการณ์ และ ปราบ หมายถึง ทำให้หมดไปหรืออยู่ในอำนาจ (นพวรรณ พันธุมธธา,
2555)

รูปคำเหล่านี้ มีความหมายเกี่ยวกับการต่อสู้กับศัตรู ซึ่งในบริบทนี้ ศัตรูคือ
ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่แพร่ระบาดทำให้มนุษย์เจ็บป่วยและล้มตาย
มมมมดงกกล่าว เกิดจากการที่ผู้ใช้ภาษามองเห็นลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงกันระหว่างกัน
โดยไวรัสโคโรนา กับ ศัตรู เป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตมนุษย์ และการที่มนุษย์
ลุกขึ้นสู้ ต่อกรกับศัตรู ก็เหมือนกับการพยายามกำจัดหรือทำลายไวรัสโคโรนา
ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นต้นว่า ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ในการ
ทำความสะอาดร่างกาย วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้รวมถึงสถานที่ต่าง ๆ เพื่อกำจัด
ทำลายเชื้อไวรัสให้หมดไป ผู้วิจัยพิจารณาว่า รูปคำที่ปรากฏเป็นคำกริยาแสดงสภาพ
ที่สื่อให้เห็นการต่อสู้ระหว่างมนุษย์และไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และเป็นเครื่อง
ยืนยันให้เห็นความคิดของคนไทยอย่างชัดเจน

6. รูปคำอุปถัมภ์อาวุธ หมายถึง การนำรูปคำที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ
ในการต่อสู้กับศัตรูที่บุกและทำร้ายคู่ต่อสู้มาใช้เป็นอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์พบรูปคำ
อุปถัมภ์เพียงรูปคำเดียว คือ อาวุธ รูปคำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเวชภัณฑ์หรือเคมีภัณฑ์
ทางการแพทย์ที่ใช้ในการกำจัดหรือทำลายเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เปรียบได้กับ

อาวุธที่ใช้ในการต่อสู้ ทำสงครามกับฝ่ายปรปักษ์ ดังนั้น จากรูปคำที่ปรากฏยืนยันได้ว่า เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรูที่มนุษย์มุ่งขจัดให้หายไป โดยมีเครื่องมือ เช่น ยา วัคซีน เจลแอลกอฮอล์ หน้ากากอนามัย หรือสารเคมีทางการแพทย์ เป็นอาวุธ ในการต่อสู้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 26 “เอาละคะ จีนส่งอาวุธพิฆาตไวรัสโควิด19 มาเสริมทัพแล้ว”
(สมาชิกหมายเลข 3540022 : 2563)

ตัวอย่างที่ 27 “ตัดงบประมาณไปโอบอุ้ม**นาดูงาน...ซื้ออาวุธ** ทุ่มสู้โควิด”
(สมาชิกหมายเลข 5422676 : 2563)

7. รูปคำอุปลักษณ์ผลการต่อสู้กับศัตรู หมายถึง การนำรูปคำอุปลักษณ์ ที่แสดงความหมายเกี่ยวกับผลการต่อสู้กับศัตรูมากล่าวเปรียบเทียบให้เห็นผลของการกำจัดหรือระงับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 พบจำนวน 5 รูปคำ ได้แก่ กอบกู้ มีชัย ยอมแพ้ ไม่ชนะ และ แดกพ่าย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 28 “กรุงรัตนโกสินทร์ถูกบุกตีกระหน่ำด้วยไวรัสโควิด แดกพ่าย ไปซานเมืองหัวเมืองอื่นปลายเมืองอื่น ให้มาช่วย**กอบกู้**ในภายหลัง เมื่อกองทัพเริ่มเข้มแข็ง และย้อนกลับมาก่อร่างสร้างตัวกันใหม่”

(เด็กเกาะสมุย : 2563)

ตัวอย่างที่ 29 “หากการจัดการรอบนี้ไม่สำเร็จ ก็อาจหมายถึงว่าประเทศไทยจะ ไม่ชนะ และอาจต้องยอมแพ้กับโควิด -19 ปล่อยให้ติดกันหมด”

(สมาชิกหมายเลข 2999967 : 2563)

ตัวอย่างที่ 30 “เริ่มต้นกันใหม่ ให้กำลังใจมนุษยโลกทุกคน ให้**ผจญมีชัย** ต่อไวรัสโควิด-19 ให้จงได้”

(สมาชิกหมายเลข 5522825 : 2563)

รูปคำเหล่านี้เป็นหลักฐานทางภาษาที่สะท้อนมโนทัศน์ของคนไทยที่มีต่อ สถานการณ์การกำจัดหรือต่อสู้กับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 จากรูปคำสะท้อน มุมมองสองประการ คือ การพ่ายแพ้และมีชัยชนะเหนือไวรัสโคโรนา กล่าวคือ รูปคำ

“มีชัย” หมายถึง การมีชัยชนะเหนือศัตรูหรือข้าศึกที่รุกราน และคำว่า “กอบกู้” นววรรณ พันธุมธา (2555) จัดให้อยู่ในหมวดหมู่ความหมายการไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจบ้านเมืองอื่น หมายถึง ทำให้กลับมี เช่น กอบกู้เอกราช, กู้สุขภาพ ในบริบทนี้สื่อถึงการมีชัยเหนือปรปักษ์ สะท้อนให้เห็นว่า เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 สามารถสูญสลายหายไปได้จากการต่อสู้ของนักรบซึ่งอีกนัยหนึ่งคือ รัฐบาล แพทย์ พยาบาล นักสาธารณสุขและประชาชนที่ร่วมมือกันวางแผนเพื่อหามาตรการกำจัดเชื้อไวรัสให้สิ้นไป เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การหลีกเลี่ยงการเข้าไปในที่เสี่ยง การรักษาความสะอาดร่างกายและที่อยู่อาศัย ตลอดจนการใช้สารเคมีทางการแพทย์จัดเชื้อในขณะเดียวกันหากมนุษย์ขาดความตระหนักรู้ถึงภัยจากไวรัสดังกล่าว โดยไม่มีการวางแผนหรือหาวิธีการควบคุมและทำลายเชื้อไวรัส อาจเป็นผลให้เชื้อไวรัสแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว จนส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในวงกว้าง ประเด็นดังกล่าวจึงเปรียบได้กับการพ่ายแพ้ศัตรูที่เข้ามารุกราน สะท้อนให้เห็นจากรูปคำ “แตกพ่าย” “ยอมแพ้” “ไม่ชนะ” ซึ่งมีความหมายสื่อถึงการพ่ายแพ้หรือแพ้ศัตรู

ผลการศึกษารูปคำอุปถัมภ์ข้างต้น พบว่า กลุ่มความหมายของรูปคำอุปถัมภ์เหล่านี้มีความสัมพันธ์กันกับขอบเขตมโนทัศน์ศัตรู ซึ่งผู้ใช้นำมาเปรียบเทียบในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 สะท้อนให้เห็นการทำความเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับไวรัสดังกล่าวที่มีความซับซ้อน เป็นนามธรรมผ่านการรับรู้เชิงเปรียบเทียบด้วยมโนทัศน์เกี่ยวกับศัตรูซึ่งเป็นรูปธรรม สื่อความเข้าใจง่ายโดยมีการเชื่อมโยงมโนทัศน์จากวงความหมายต้นทางหรือแบบเปรียบไปยังวงความหมายปลายทาง หรือสิ่งที่ถูกเปรียบอย่างเป็นระบบ จึงสะท้อนอุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่เปรียบ [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] ดังแผนภาพแบบจำลองรูปภาพทางความคิดในระบบปริชาณคนไทย ต่อไปนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[ศัตรู]		[ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019]
ข้าศึกหรือศัตรู	➡	เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019
คู่ต่อสู้กับศัตรู	➡	รัฐบาล แพทย์ พยาบาลและประชาชน
สถานที่ในการต่อสู้กับศัตรู	➡	สถานที่หรือบริเวณที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
การบุกหรือโจมตีของศัตรู	➡	การแพร่กระจายของเชื้อและส่งผลกระทบต่อระบบร่างกาย
การต่อสู้เพื่อตอบโต้ข้าศึกศัตรู	➡	การนำเวชภัณฑ์ อุปกรณ์หรือสารเคมีทางการแพทย์ มาใช้ในการจัดหรือทำลายเชื้อ
อาวุธที่ใช้ในการต่อสู้กับศัตรู	➡	หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์หรือสารเคมีจัดเชื้อ ฯลฯ
การมีชัยชนะเหนือศัตรู	➡	มนุษย์สามารถทำลายเชื้อไวรัสได้สำเร็จ
ศัตรูเป็นฝ่ายชนะ	➡	การที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อ ไวรัสจนส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง

รูปภาพที่ 3 ภาพจำลองอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] ในระบบปริฐานคนไทย

จากภาพแบบจำลองทางความคิดข้างต้น แสดงให้เห็นว่า [เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นี้เกิดจากการนำลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงและสัมพันธ์กันของทั้งสองมโนทัศน์มาเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ ดังสะท้อนจากกลุ่มความหมายของรูปคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏ พบว่า ผู้ใช้ภาษาเปรียบเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นศัตรู ส่วน รัฐบาล แพทย์ พยาบาลและประชาชนเปรียบเป็นคู่ต่อสู้กับศัตรู สถานที่หรือบริเวณที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสเปรียบเป็นสถานที่ในการต่อสู้กับศัตรู การแพร่กระจายของเชื้อและส่งผลกระทบต่อระบบร่างกายเปรียบเป็นการที่ศัตรูบุกและโจมตี การนำเวชภัณฑ์ ยา อุปกรณ์หรือสารเคมีทางการแพทย์มาใช้ในการจัดหรือทำลายเชื้อเปรียบเป็นการต่อสู้เพื่อตอบโต้ข้าศึกศัตรู หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์หรือสารเคมีเปรียบเป็นอาวุธที่ใช้ในการต่อสู้กับศัตรู การที่มนุษย์สามารถทำลายและควบคุมเชื้อไวรัสฯ ได้สำเร็จเปรียบเป็นการมีชัยชนะเหนือข้าศึกศัตรู และการที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสจนส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง คือ มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เปรียบเป็นการพ่ายแพ้ต่อศัตรู ผลการวิเคราะห์พบว่าการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริฐานของ Lakoff and Johnson (1980) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมโนทัศน์ของคนไทยอย่างเป็นระบบ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์รูปคำอุปลักษณะที่เปรียบเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นศัตร์รูปบจำนวน 44 รูปคำ รูปคำที่ปรากฏมีความหมายเกี่ยวกับศัตร์รูปใน 7 กลุ่มความหมาย ได้แก่ รูปคำอุปลักษณะศัตร์รูป รูปคำอุปลักษณะคู่ต่อสู้กับศัตร์รูป รูปคำอุปลักษณะสถานที่ต่อสู้ รูปคำอุปลักษณะกิริยาของศัตร์รูป รูปคำอุปลักษณะการต่อสู้ รูปคำอุปลักษณะอาวุธ และรูปคำอุปลักษณะผลการต่อสู้กับศัตร์รูป รูปคำที่ปรากฏเป็นตัวแทนของมโนทัศน์เกี่ยวกับศัตร์รูปในระบบความคิด โดยคนไทยนามโนทัศน์ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับศัตร์รูปไม่ว่าจะเป็นการรุกราน การต่อสู้ ผลการต่อสู้กับศัตร์รูป ฯลฯ มาเปรียบหรือทำความเข้าใจไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 กระบวนการนี้เป็นการเปรียบเทียบในมโนทัศน์เรียกว่า “อุปลักษณะในมโนทัศน์หรืออุปลักษณะเชิงมโนทัศน์” ทั้งนี้ อุปลักษณะในระบบความคิดจะถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษา เห็นได้ว่า การวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จะต้องวิเคราะห์ภาษาเชิงเปรียบเทียบหรือรูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏ จากผลการศึกษา รูปคำอุปลักษณะจึงสะท้อนอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคนไทยที่มองว่า [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตร์รูป]

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอุปลักษณะตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนความคิด โดยประสบการณ์ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์ทางอารมณ์ ประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบในมโนทัศน์ เพราะการทำความเข้าใจบางสิ่งบางอย่าง หากสิ่งนั้นเข้าใจยาก หรือสื่อความไม่ชัดเจน มนุษย์จะนำประสบการณ์เกี่ยวกับมโนทัศน์หนึ่ง ๆ ที่เคยประสบพบเจอหรือรับรู้มาเปรียบเทียบเพื่อทำความเข้าใจสิ่ง ๆ นั้นเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด จากผลการวิจัยพบว่า คนไทยอาจนามโนทัศน์ที่หล่อหลอมจากประสบการณ์ที่รับรู้เกี่ยวกับการทำสงครามต่อสู้กับข้าศึกศัตร์รูปที่รับรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น แบบเรียนประวัติศาสตร์ นวนิยาย ภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการสู้รบในประวัติศาสตร์ อาทิ ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ขุนศึก พระสุริโยทัย ฯลฯ รวมถึงข่าวสารเกี่ยวกับการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายมาทำความเข้าใจในบริบทวิกฤตการณ์

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าเชื้อไวรัสดังกล่าวเป็นข้าศึกที่รุกรานและมุ่งสังหารคนในชาติ ฉะนั้น คนไทยจึงลุกขึ้นสู้ เพื่อขับไล่และกำจัดศัตรูให้พ้นไป มุมมองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากหลักฐานทางภาษาที่ปรากฏคือ รูปคำอุปลักษณะที่มีความหมายเกี่ยวกับศัตรู

นอกจากนี้ยังพบว่า อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏสะท้อนมุมมองเชิงลบของคนไทยที่มีต่อเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เพราะเป็นเชื้อไวรัสที่ส่งผลเสียอย่างร้ายแรงชีวิต จึงเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ศัตรู ผู้วิจัยพบว่า รูปคำอุปลักษณะที่ปรากฏต่างเป็นคำนามและคำกริยาในวงความหมายศัตรูที่สื่อความหมายและแสดงภาพรุนแรง เช่น กำจัด ปราบ จูโจม ฆ่า ปะทะ สะท้อนว่าเชื้อไวรัสดังกล่าวเป็นภัยต่อคนไทยและความมั่นคงของชาติ อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า คนต่างประเทศมีมุมมองเช่นเดียวกับคนไทยตั้งสะท้อนจากรูปคำอุปลักษณะ ในข่าวและบทความทางการแพทย์ต่อไปนี้

“How the Coronavirus Attacks Your Body” (Reddy : 2020)

“A close-up at COVID-19 coronavirus attacking the lungs”
(Miller, 2020)

“Antibiotics kill coronavirus” (Newman, 2020)

“Coronavirus in Syria: An invisible enemy” (Felden, 2020)

จากตัวอย่างรูปคำอุปลักษณะที่พบ ได้แก่ คำว่า “Attacks” “attacking” “kill” “enemy” คำเหล่านี้มีความหมายเกี่ยวกับศัตรู ซึ่งผู้ใช้ภาษานำมากกล่าวถึงเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ในเชิงเปรียบเทียบ สะท้อนระบบการรับรู้ของคนต่างชาติที่มองเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นศัตรูที่มุ่งเข้ามาจูโจม ทำลายพวกเขาจากข้อมูลภาษาที่ปรากฏยืนยันให้เห็นว่ามโนทัศน์ข้าศึกศัตรูเป็นมโนทัศน์สากลที่อยู่ในระบบการรับรู้ของมนุษย์โดยทั่วไป

ผู้วิจัยพบว่า นอกจากคนไทยจะนำมโนทัศน์ศัตรูมาทำความเข้าใจไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 แล้วยังนำมาเปรียบเทียบกับมโนทัศน์นามธรรมอื่นด้วย เช่น โรคมะเร็ง โรคเกี่ยวกับความงาม กิเลส ความจน และแนวคิดทางการเมือง ด้งานของวรวรรณา เพ็ชรกิจ (2551) ที่ศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับโรคมะเร็ง พบว่า การรักษาโรคมะเร็ง

เปรียบได้กับการทำสงครามหรือต่อสู้กับศัตรู เช่น “ต่อไปนี้ในร่างกายของเราจะเกิดสงครามระหว่างเซลล์เปรียบไปก็เป็นสงครามยืดพื้นที่เบียดขับผู้รุกรานออกไปเป็นการต่อสู้กันระหว่างเซลล์มะเร็งกับเซลล์ภูมิคุ้มกัน...” รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงามในโฆษณาเครื่องสำอาง Phakdeephassook (2009) ศึกษาทวิวิธีทางภาษาในนิตยสารสุขภาพและความงาม และ นันทนา วงษ์ไทย (2556) ศึกษาทวิวิธีทางภาษาในโฆษณาเครื่องสำอางเพื่อความงาม ผลการศึกษาพบว่า คนไทยใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบความอ่อน ไร้รอย ความชรา เป็นศัตรูที่ต้องต่อสู้ให้หมดไป ดังรูปคำ “ภารกิจพิชิตหุ่นสวย” “เจ้าไร้รอยที่เราสู้รบปรบมือมานานถูกเผยจุดอ่อนแล้วนี่คะถึงเวลาที่จะปราบมันให้ราบคาบเสียที” “สก็อตคอลลาเจนคิวเทน ประกอบด้วยคอลลาเจนที่สกัดจากปลาทะเลน้ำลึก...มีส่วนช่วยในกระบวนการต่อต้านอนุมูลอิสระ”

นอกจากนี้ยังปรากฏงานวิจัยของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกต (2555) ที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับกิเลส พบว่า คนไทยเปรียบกิเลสเป็นศัตรู ดังรูปคำ “ทำอย่างไรจะเอาชนะศัตรูภายในคือกิเลสทั้งหลายได้” งานวิจัยของธนพล เอกพจน์ (2561) ศึกษาอุปลักษณ์ความจนในภาษาไทย พบว่า คนไทยเปรียบเทียบความจนเป็นศัตรู เช่น “รู้สึกไม่ไหวแล้ว ลำพังโดนความจนเข้าเล่นงานก็เครียดจนจะบ้าอยู่แล้ว รู้สึกอยากตาย” อุมาวลัย ชาติไอยรานนท์ (2561) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ พบว่า คอมมิวนิสต์เปรียบได้กับศัตรู ดังรูปคำ “จะต้องการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์และต่อสู้กับคอมมิวนิสต์อยู่เสมอ” และงานวิจัยของ ธนพล เอกพจน์ และ วิรัช วงศ์กนิษฐ์วัฒนา (2562) ที่ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับสิว พบว่า คนไทยมองสิวเป็นข้าศึกศัตรู ดังรูปคำ “ใครก็ได้ช่วยเราหน่อยยย แพ้ครีมหน้านี้โดนกองทัพสิวบุกตรึมเลย” จากตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น พิจารณาได้ว่า มโนทัศน์ที่มีมีการนำมโนทัศน์ศัตรูมาทำความเข้าใจเชิงเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นมโนทัศน์ที่ส่งผลเสียแก่มนุษย์ ทั้งนี้การนำมโนทัศน์ศัตรูมาใช้เป็นอุปลักษณ์สามารถสื่อให้เห็นรูปลักษณ์ ความน่ากลัวและอันตรายของมโนทัศน์เหล่านั้นได้อย่างกระจ่างชัด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิเคราะห์อุปสรรคโดยใช้นิยามของนักวิชาการอื่น เช่น Goatly (1998) ที่ศึกษาหน้าที่อุปสรรคที่ผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเพราะหน้าที่ของอุปสรรคที่ปรากฏอาจมีบทบาทในการส่งชุดความคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ภายใต้ถ้อยคำอุปสรรคไปยังผู้รับสาร
2. ควรมีการศึกษาอุปสรรคที่เปรียบไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นศัตรูเพิ่มเติม โดยการเก็บข้อมูลรูปคำอุปสรรคจากแหล่งข้อมูลภาษาของประเทศอื่นร่วมด้วยเพื่อเปรียบเทียบรูปคำอุปสรรค และการเชื่อมโยงมโนทัศน์ในระบบปริชาน ผู้ใช้ภาษาว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรกับคนไทย
3. งานวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาศาสตร์ วรรณคดี หรือรายวิชาภาษาเกี่ยวกับความคิดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2 มีนาคม 2563). *หมวดความรู้ทั่วไป : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. ค้นจาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php.
- คนหัวเก่า. (29 มีนาคม 2563). [AF12]{บ้านแก้วของคนรักมารวิ}#328 ป้องกันไวรัสโคโรนา 2019 ด้วย. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39720331/comment174>.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2544). การใช้ภาษาใน “ห้องสนทนา”. *วารสารศิลปศาสตร์*, 1(1), 77-92.
- _____. (2548). อุปสรรคตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 1-16.
- ช่างหรือช่าง. (19 มีนาคม 2563). *WHO ระบุโควิด-19 เป็นศัตรูมนุษยชาติ ยอดติดเชื้อทั่วโลกพุ่งทะลุ 2 แสนคน*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39726391/comment4>.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร. (2550). อุปสรรคกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน. *วารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ*, (24), 1-19.
- วรวรรณา เพ็ชรกิจ. (2551). *การศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับโรคเมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปรัชญาศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2555). กิลเลส: การศึกษาอุปสรรคเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 19(2), 24-41.
- ศิริวัสส์ กาวิละนันท์. (2562). นิสัย: การศึกษาอุปสรรคเชิงมนทัศน์ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติตามแนววรรณศาสตร์ปรัชญาและวัจนปฏิบัติศาสตร์. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 41(1), 23 – 42.
- ศิริพร ปัญญาเมธีกุล. (2548). ภาษาในท้องสนทนาทางอินเทอร์เน็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 27(1), 63-71.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2549). *อุปสรรคเชิงมนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- _____. (2557). มโนทัศน์พื้นที่ในภาษาไทย : กรณีศึกษาคำว่า “หลัง” ที่ปรากฏในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(1), 131-148.
- _____. (2561, กรกฎาคม - ธันวาคม). สถานภาพงานวิจัยอุปสรรคเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 40(2), 202 – 254.
- สมาชิกหมายเลข 1778965. (13 มีนาคม 2563). *การวิวัฒนาการของโคโรนาไวรัสโควิด 19*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39711138/comment5>.
- สมาชิกหมายเลข 1998736. (26 กุมภาพันธ์ 2563). *ผู้ว่าโตเกียว” ยักไหล่” ลอนดอน” ยันขอจัดโอลิมปิก*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39668664/comment10-1>.

- สมาชิกหมายเลข 3540022. (29 มีนาคม 2563). *มาสาริน/นายกฯปลดล็อกจัดซื้ออุปกรณ์
การแพทย์สู้โควิด 4 แสนชุด คาดได้เร็ว ๆ นี้ ส่วนหน้ากาก"แจ๊ค หม่า"จัดส่งรพ.
พรุ่งนี้ค่ะ.* ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39757210>.
- สมาชิกหมายเลข 3730755. (4 มีนาคม 2563). *Covid-19 มีแนวโน้มจะติดต่อกัน
ยาวไปอีกกี่เดือนหรือคะ?.* ค้นจาก [https://pantip.com/topic/39684205/
comment37](https://pantip.com/topic/39684205/comment37).
- สมาชิกหมายเลข 4009054. (19 มีนาคม 2563). *สร้างสรรค์กันหน่อย : ถ้าต้องกักตัว
14 วัน ผลจากโควิด-19 จะทำอะไรอยู่บ้านดีครับ.* ค้นจาก [https://pantip.com/topic/39726603/
comment2](https://pantip.com/topic/39726603/comment2).
- สมาชิกหมายเลข 4999920. (6 มีนาคม 2563). *ทำเนียบขาวยอมรับ สหรัฐฯ
มีอุปกรณ์ตรวจหาไวรัสโคโรนาไม่เพียงพอ.* ค้นจาก [https://pantip.com/
topic/39691524/comment35](https://pantip.com/topic/39691524/comment35)
- สมาชิกหมายเลข 4999920. (12 มีนาคม 2563). *เหตุเกิดที่รพ.จุฬาฯ:สงครามระหว่าง
มนุษย์กับไวรัส.* ค้นจาก [https://pantip.com/topic/39707630/
comment109](https://pantip.com/topic/39707630/comment109).
- สมาชิกหมายเลข 4999920. (18 มีนาคม 2563). *ยืนยันโควิด-19 ปลดซีพีรายแรก
ในบราซิล ประกาศภาวะฉุกเฉินใน 2 รัฐ.* ค้นจาก [https://pantip.com/
topic/39723611/comment4](https://pantip.com/topic/39723611/comment4).
- สมาชิกหมายเลข 5422676. (2 เมษายน 2563). *อนุสรณ์เสนอดัดงับโฆษณา-ไอโอ-
สัมมนา-อาวุธ/ก.ก.เสนอ7 ข้อช่วยปชช./พท.หัวนพิษตก.ทำคนฆ่าตัวตาย/
สั่งรับมือทบ.ถูกห้ามงบ.* ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39769515>.
- สมาชิกหมายเลข 5522825. (13 มีนาคม 2563). *ฟุตบอลยูโรป่าลึก กับ ยูฟ่า
แชมเปียนส์ลีก จะจัดต่อหรือยกเลิก อยากให้ยกเลิกไปเลยไม่ต้องมีแข่งแล้ว
ว่างไปเลย 1 ปี.* ค้นจาก [https://pantip.com/topic/39732346/
comment11](https://pantip.com/topic/39732346/comment11).
- สมาชิกหมายเลข 5693449. (18 มีนาคม 2563). *ในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา เหตุการณ์
ไวรัสโคโรนาหรือโรคโควิด-19 เป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุด ที่ส่งผล
ไปทุกอุตสาหกรรมทั่วโลก?.* ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39724488>.

- สำนักข่าวบีบีซี ประเทศไทย. (25 มีนาคม 2563). *ไวรัสโคโรนา : รัฐบาลประกาศ ภาวะฉุกเฉินทั้งประเทศ 26 มี.ค.-30 เม.ย. สกัดโควิด-19 ยังไม่สั่ง “ปิดประเทศ-ปิดเมือง-ปิดบ้าน”*. ค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-52030713>.
- สุรเชษฐ์ พิชิตพงศ์เผ่า. (2553). *อุปถัมภ์ชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิต: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมโนทัศน์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2 มีนาคม 2563). *เจาะกลยุทธ์ “พันทิป” ฝ่าวงล้อมยักษ์ แพลตฟอร์มออนไลน์โลก*. ค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/868674>.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์. (29 มีนาคม 2563). *โควิด-19 คร่าแล้ว 30,000 ศพ ทั่วโลก ติดเชื้อสะสม 659,000 ราย*. ค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1806863>.
- อุมาวัลย์ ชาติไอยรานนท์. (2561). *[คอมมิวนิสต์ คือ ศัตรู] : อุปถัมภ์เชิงวิพากษ์ ในวาทกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ*. ในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 9. 20 กรกฎาคม 2561. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (หน้า 165-178).
- paipaiphuart. (6 เมษายน 2563). *รีวิวที่พัก ข้าวสาร อาร์ท โฮเทล ถนนข้าวสาร*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39779948/comment5>.
- Proton. (27 มีนาคม 2563). *คุณอนุทิน ครับ ตำแหน่งคู่กับความรับผิดชอบครบ*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39749170/comment5>.
- restart. (20 มีนาคม 2563). *ยกระดับเตือนภัยการเดินทาง ขึ้นสูงสุดในช่วงโควิด*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39728662/comment38>.
- ryoT6N. (5 เมษายน 2563). *อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39777936>.
- Rionia. (3 มีนาคม 2563). *ยกระดับเตือนภัยการเดินทาง ขึ้นสูงสุดในช่วงโควิด*. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39683738>.

- sanshiro2. (20 มีนาคม 2563). อัปเดตสถานการณ์ 'โควิด-19' จากไวรัสโคโรน่า.
ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39731159/comment1>.
- Wild Rabbit. (2 มีนาคม 2563). ค่ายโฆษณาห้องคำหั่นไทย@สินธร ประจำวันจันทร์ที่
02/03/2563. ค้นจาก <https://pantip.com/topic/39680399/comment87>.
- Felden, E. (2020, March 27). *Coronavirus in Syria: An invisible enemy*. Retrieved
from <https://www.dw.com/en/coronavirus-in-syria-an-invisible-enemy/a-52913617>.
- Gallagher, J. (2020, March 14). *Coronavirus: What it does to the body*. Retrieved
from <https://www.bbc.com/news/health-51214864>.
- Goatly, A. (1998). *The Language of Metaphors*. London : Routledge.
- Hanne, M., & Hawken, S. J. (2007). Metaphors for illness in contemporary media.
Medical Humanities, 33(2), 93–99.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. 2nd ed. Oxford: Oxford
University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphor we live by*. Chicago and London:
University of Chicago Press.
- Miller, R. (2020, April 2). *A close-up at COVID-19 coronavirus attacking the
lungs*. Retrieved from <https://medicineinnovates.com/covid-19-coronavirus-attacking-lungs/>.
- Newman, T. (2020, June 3). *Coronavirus myths explored*. Retrieved from
<https://www.medicalnewstoday.com/articles/coronavirus-myths-explored#What-should-we-do?>.
- Phakdeephasook, S. (2009). Discourse of femininity in advertisements in Thai
health and beauty magazines. *MANUSYA : Journal of Humanities*, 12(2),
63–89.

- Reddy, S. (2020, March 27). *How the Coronavirus Attacks Your Body*. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/how-the-coronavirus-attacks-your-body-11585343549>.
- Reisfield, G. M., & Wilson, G. R. (2004). Use of metaphor in the discourse on cancer. *Journal of Clinical Oncology*, 22, 4024–4027.
- WebMD. (2020, June 05). *What Does Coronavirus Do to Your Body?*. Retrieved from <https://www.webmd.com/lung/coronavirus-covid-19-affects-body#1-2>.
- World Health Organization. (2020, April 3). *WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic*. Retrieved from <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic>.